

LECIONO 14

Gramatiko

– **ec** – суффикс, обозначающий «свойство, качество»: blanka(белый) – blankeco (белизна), frato (брат) – frateco (братство). Mi aprecas lian amikecon. Я ценю его дружбу.

– **fi** – приставка, обозначающая индивидуальное презрение или чувство отвращения говорящего: odoro (запах) – fiodoro (вонь). Li estas fikomercisto: li ofte trompas. Он –

отвратительный коммерсант: он часто обманывает.

Korelativaj vortoj. Табличные слова состоят из трёх элементов, из которых стержневым является – **i** –. Начальными элементами, кроме нулевого, являются также **k**–, **t**–, **ĉ**–, **nen**–. Конечными –**o**, –**u**, –**a**, –**e**, –**om**, –**el**, –**am**, –**es**, –**al**. Из этих элементов можно образовать 45 основных слов. Половина этих слов по своим функциям являются местоимениями, а другая половина – наречиями. Только табличные слова, заканчивающиеся на –**u** и –**a**, могут принимать окончания –**j** и –**n**.

	вопрос	Ответ			
		неопределённый	указательный	собирательный	отрицательный
предмет неопр.	kio?	io	tio	ĉio	nenio
лицо (предмет)	kiu?	iu	tiu	ĉiu	neniu
качество	kia?	ia	tia	ĉia	nenia
место	kie?	ie	tie	ĉie	nenie
направление	kien?	ien	tien	ĉien	nenien
число	kiom?	iom	tiom	ĉiom	neniom
образ действия	kiel?	iel	tiel	ĉiel	neniel
время	kiam?	iam	tiam	ĉiam	neniam
принадлежность	kies?	ies	ties	ĉies	nenies
причина	kial?	ial	tial	ĉial	nenial

Taskoj

I. Antaŭ ol legi la tekston «Fluganta maŝino» traduku helpe de vortaro jenajn verbojn: aranĝi, bedaŭri, degeli, descendi, dubi, grimpi, ĝeni, kroĉi, leki, ŝanĝi, toleri, vagi.

Fluganta maŝino

Ĉifrogramo:

EN ĝanŝu al nonpla.
Ŝomu sevon netame.
Uga.

Krim deĉifras: NE ŝanĝu la planon. Muŝo venos matene. Agu.

Dio mamuta! Kia bona mateno! Klajd dormis apud mi en mia dometo. Nun nebulo degelis, aero estas klara, kaj ni eliris en la parkon. Graf ie vagas. Mi bedaŭras, ke ne estas amikeco inter ĝi kaj Klajd... . Jen oĉjo Boĉjo aperas kun broso kaj kun peco da salo. Mi ŝatas leki salon... . Baldaŭ venos Lena, Marko. Eble ili banos min – kia plezuro! Sed ili nepre aranĝos novan lecionon. Tion mi ne tre ŝatas. Ili montras al mi literojn en kajero. Mi bone memoras ĉion, sed mi ne povas paroli home! Mi dubas, ĉu mi iam sukcesos. Domaĝe... Hura! Mi scias, kion fari! Ili desegnis literojn per fingro sur sablo – mi povus per rostro!

Ĝus aperis tiu profesoro. Kun tiu leda fiadora ujo. Li eble estas bona viro, sed lia vizaĝo estas ruza, kiel tiu de Graf... Jen

paperujo

ankaŭ ĝi venis.

Ĉu mi volas bananon? Mi ĝenas, sed mi neniam gustumis... . La doktoro malfermas sian ujon, donas al mi tiun bananon. Bonguste! Ankaŭ por Klajd li havas oston.

Ĉu mi volas flugi kiel birdo? Mi kapjesas – estas mia revo flugi kiel birdo! Kion li faras? Li tiras el la ujo du rimenojn ... ŝovas sub mian ventron, ligas sur la dorso... . Ne tre oportune estas – sed por flugi mi toleros. Aperas en la ĉielo iu zumanta maŝino! Ĝi proksimiĝas, descendas... . Falas el ĝi ŝtuparo kaj hoko. Graf saltas en la ledan ujon. La doktoro kroĉas la hokon al miaj rimenoj kaj grimpas laŭ la ŝtuparo. Klajd bojas – ankaŭ ĝi volas flugi. Per dentoj ĝi kaptas unu rimennon... . Ho, ni

helikoptero

leviĝas... ni flugas!

Frumatene multaj loĝantoj de la urbeto kaj apudaj vilaĝoj aŭdis bruon de helikoptero. Elirinte el la hejmo ili povus vidi neripeteblan bildon: sub la helikoptero flugas elefanto kaj granda nigra hundo, kaptinta ĝin per dentoj...

II. Traleginte la tekston «Fluganta maŝino» diru, je kies nomo ĝi estas rakontata.

III. Kompilu skribe la frazojn, kiuj koincidas al enhavo de la teksto.

M A M U T I D O	revas matene pri	- manĝo.
		- flugo.
		- banado.
	bedaŭras, ke	- nebulo degelas.
		- ne estas amikeco inter Graf kaj Klajd.
		- forestas Lena kaj Marko.
	ne ŝatas	- promeni en la parko.
		- leki salon.
		- lecionojn de Lena kaj Maksim.
rimarkis, ke	- la vizaĝo de la profesoro estas ruza.	
	- Graf emas lerni.	
	- Klajd ŝatas bananojn.	
M I Ĉ J O	volas	- tiri du rimenojn.
		- flugi kiel birdo.
		- ligi la profesoron per remenoj.
vidas	- helikopteron.	
	- ŝipon.	
	- trajnon.	
estas kontenta, ke	- Klajd flugas kun ĝi.	
	- la doktoro grimpas.	
	- ĝi flugas per aviadilo.	

IV. Trovu frazojn en la teksto, kiuj montras ĉiuspecajn preferojn kaj malŝatojn de Miĉjo. Kion novan vi eksciis pri Miĉjo?

V. Resumu kurte la tekston laŭ la sekva plano.

Nova ĉifrogramo.

Dia mateno.

Banana tento.

«Rimenaj» flugiloj.

Neripetebila bildo.

VI. Helpe de la sufikso –ec–

a) faru novajn vortojn kaj traduku ilin:

a – eco

bela

granda

facila

sola

regula

o – eco

amiko

infano

o - eca

vitro

silko

b) enmetu la novfaritajn vortojn en sekvajn frazojn:

Pro timo lia rigardo iĝis Ŝiaj ...j haroj mirigas ĉiujn. Iam necesas pruvi sian ... per multaj amikaĵoj. La ... de tiu ĉi junulino ravis la multestimatajn ĵurianojn de konkurso. La ecoj de Esperanto estas ... kaj La multjara ... ŝanĝis negative lian karakteron. En ... oni ne pensas pri morto. La vera ... estas modesta.

VII. Divenu la sencon de sekvaj vortoj kaj faru frazojn kun ili: fia, fiafero, fihomo, fiaĵo, fivortoj, fiaventuro.

VIII. Enmetu anstataŭ punktoj sence konvenajn substantivojn: fingro, ledο, litero, nebulo,odoro, revo, sablo, vilaĝo, vizaĝo.

Nur maljunuloj nun vivas en tiu ĉi fora La infana ... efektiviĝis post 20 jaroj. Por lerni la fremdan lingvon necesas konatiĝi kun ĝiaj ...j. Bongusta ... venis el la kuirejo. La nomo de dika ... estas polekso. Tiu ĉi ... ŝajnas al mi konata. Estas agrable kuŝi ĉe marbordo sur varma ... kaj sunbruniĝi. La virino aĉetis belan nigran palton el Tra densa ... apenaŭ videblis proksimaj domoj.

IX. Traduku en Esperanton.

Действуйте быстро и смело! Я должен устроить свои дела. Мать купает малыша каждый вечер. Снег тает быстро. Ученики художественной школы часто рисуют городские пейзажи. Спортсмены спустились с вершины горы. Никто не сомневается в его профессиональных знаниях. Можно прикрепить эту картинку на стену. Не лижи лёд, а то заболеешь. Юноша учится завязывать узел на галстукe. Мои родители мечтают обменять квартиру. Они не терпят шума машин и трамваев. Они предпочитают бродить по лесам и полям, слушать, как жужжат пчелы.

X. Tralegu kaj memorfiksi kiel «parolas» bestoj. Ĉu vi konas nomojn de ĉiuj bestoj? (laŭ Baghy Gyula «Eszperanto»)

Abelo, birdo, vespo, muŝo zumas.	La meleagro grululuas.
Azeno, kapro, ŝafo, kapreolo blekas.	La mevo krias.
Bovo, bubalo, bizono muĝas.	La lupο, leono hurlas.
Cikonio klakas.	La alaŭdo, najtingalo kantas.
Ĉevalo henas.	La porko, apro gruntas.
Elefanto trumpetas.	La pigo babilas.
Kato miaŭas.	La pasero, vanelo kvikas.
Koko kikerikas.	La kanario, turdo (merlo, oriolo) fajfas.
Kokino klukas.	La turto kveras.
Kokido pepas.	La ansero gagas.
Korvo, korniko grakas.	La strigo, gufo ululas.
Kolombo rukulas.	La urso grumblas.
Kukolo kukuas.	La rano kvakas.
La hundo, hieno, ŝakalo bojas.	La serpento siblas.
La grilo ĉirpas.	La akcipitro, vulturo kriĉas.

XI. Traduku la esprimojn kaj kompilu frazojn kun kelkaj el ili:

открыть кран, открыть зонтик, открыть всю правду, открыть (о научных открытиях), открыть памятник, открыть огонь, открыть военные действия, открытый (искренний), открытое заседание, открытое судебное разбирательство, открытое голосование, открытый урок, открытое море, на открытом воздухе, под открытым небом.

XII. Tralegu fragmenton de la rakonto «La unua eksterlanda vojaĝo» el la libro «La kruĉo da saĝeco» de rusa aŭtoro V. Eroŝenko kaj diru, kun kies helpo li vojaĝis tra Eŭropo.

La unua eksterlanda vojaĝo

Miaj amikoj-esperantistoj volis, ke mi skribu ion pri mia vojaĝo Anglion... Laŭ mia programo mi atendis unuan renkonton de samideanoj en Varsovio; tie ili povus helpi al mi ĉe la ŝanĝo de vagonaro kaj iom «kuraĝigi» min, kiel diris unu el miaj amikoj... .

Mi alvenis Berlinon frumatene. Mi prenis mian pakaĵon kaj ekrapidis eliri. Dum tiu februara, malvarma mateno ĉiu estus tute prava ne alveni renkonti eĉ la plej bonan amikon. Postuli ke tion faru iu nekonato – estus kruele. Mi surpaŝis decide peronon kun preparita parolado al tiu, kiu povas kompreni nekompreneblan, sed – Dio! Ĉu mi ne songas? Mi aŭdas mian nomon, mi aŭdas korajn salutojn, ĝojajn ekkriojn, oni premas miajn manojn, demandas pri mia sano, kaj deziras scii pri ĉiuj detaloj de mia vojaĝo... . La verda steleto brilis ne vane: ili (du novaj amikoj – red.) venis renkonti min, en tiu malvarma, februara mateno. Mi ilin petis viziti kun mi la instituton por blinduloj en *Steiglitz*. Kaj ni iris.

Je la 2-a horo posttagmeze mi estis jam en *Calais*; kaj kun helpo de du portistoj mi trovis loĝejon de s-ro *Perrin* (vicdelegito en *Calais*), kiu kun franca ĝentileco aŭ pli vere kun esperantista delikateco sidigis min sur vaporŝipon kaj petis la ŝipestron zorgi pri mi speciale. Mi estis tre lacigita kaj la finon de mia vojaĝo mi memoras malklare, sed noblan voĉon de s-ro *Finez* en *Dover*, lian afablecon, tason da teo kun li kaj lian koran manpremon oni ne povas facile forgesi. Li telegrafis al s-ro *Blaise* (delegito en *London*), ke li renkontu min, kaj ni disiĝis.

Post tri monatoj de mia ĉeesto en Anglujo, laŭ peto de unu esperantistino, oni konsentis min akcepti, kiel lernanton en la plej bonan anglan instituton por blinduloj. Kaj nur en septembro mi min turnis ree al la helpo de *Peterburg*'aj, petante ilin helpi al mi dum mia reveno Ruslandon. Ili akceptis min kun vera rusa simpleco kaj gastameco.

Jes, mi nun povas diri, ke la lampo de Aladeno ne povus helpi al mi pli ol la verda esperantista steleto; mi estas certa, ke neniuj geniulo de arabaj fabeloj povus fari por mi pli, ol la geniulo de reala vivo Doktoro Zamenhof, kreinto de «Esperanto».

Doktoro Zamenhof

1. Respondu al la demandoj.

En kiu lando komencis sian vojaĝon V.Eroŝenko? Kien li veturis? En kiu urbo devis okazi lia unua renkonto de samideanoj? Kiam venis V.Eroŝenko al Berlino? Kiu lin renkontis sur perono? Kion vizitis rusa esperantisto en Berlino? Kiu helpis al V.Eroŝenko en Calais? Kion faris s-ro Finez por la vojaĝanto? Kiom da tempo restis V.Eroŝenko en Anglio? Pri kio li okupiĝis tie? Ĉu la lampo de Aladeno helpis al blinda esperantisto vojaĝi tra Eŭropo? Kiu kreis Esperanton? Ĉu vi ŝatus vojaĝi tra Eŭropo pere de Esperanto?

2. Rerakontu la tekston laŭ la plano.

La unua renkonto de samideanoj en Varsovio.

Koraj salutoj en Berlino.

Esperantista ĝentileco de s-ro Perrin.

Neforgesebla afableco de s-ro Finez.

Lernado en Anglio.

Reveno al Ruslando.

Verda steleto kaj Doktoro Zamenhof.

XIII. Voĉlegu kaj traduku helpe de vortaro kelkajn strofojn de la versaĵo «La vojo» de L. Zamenhof kaj diru, kiujn trajtojn de lia karaktero ili montras.

La vojo

Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj,
Nek batoj de l'sorto, nek mokoĵ de
l'homoj,

Ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita

Ĝi estas, la voj' elektita.

Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante

Ni iru la vojon celitan!

Eĉ guto malgranda, konstante
frapanta,

Traboras la monton granitan.

L'espero, l'obstino kaj la pacienco –

Jen estas la signoj, per kies potenco

Ni paŝo post paŝo, post longa laboro,

Atingos la celon en gloro.

1. Respondu al la demandoj.

Kiun ne timigas la noktaj fantomoj? Kia estas la voj' elektita? Kiel oni iru la vojon celitan? La vojo celita, kio ĝi estas? Kio povas trabori la monton granitan? Kiel eblas atingi la celon en gloro?

2. Parkerigu la prezentitan parton de la versaĵo.

Ŝlosiloj al la taskoj

Tasko VI

2) Pro timo lia rigardo iĝis vitreca. Ŝiaj silkaj haroj mirigas ĉiujn. Iam necesas pruvi sian amikecon per multaj amikaĵoj. La beleco de tiu ĉi junulino ravis la multtestimatajn ĵurianojn de konkurso. La ecoj de Esperanto estas facileco kaj reguleco. La multjara soleco ŝanĝis negative lian karakteron. En infaneco oni ne pensas pri morto. La vera grandeco estas modesta.

Tasko VIII

Nur maljunuloj nun vivas en tiu ĉi fora vilaĝo. La infana revo efektiviĝis post 20 jaroj. Por lerni la fremdan lingvon necesas konatiĝi kun ĝiaj literoj. Bongustaodoro venis el la kuirejo. La nomo de dika fingro estas polekso. Tiu ĉi vizaĝo ŝajnas al mi konata. Estas agrable kuŝi ĉe marbordo sur varma sablo kaj sunbruniĝi. La virino aĉetis belan nigran palton el ledo. Tra densa nebulo apenaŭ videblis proksimaj domoj.

Tasko IX

Agu rapide kaj kuraĝe! Mi devas aranĝi miajn aferojn. Patrino banas etulon ĉiun vesperon. Neĝo degelas rapide. Gelernantoj de artlernejo ofte desegnas urbajn pejzaĝojn. Sportistoj descendis de montopinto. Neniu dubas pri liaj profesiaj scioj. Eblas alkroĉi tiun ĉi bildon al muro. Ne leku glacieron, alimaniere vi malsaniĝos. Junulo lernas ligi nodon de kravato. Miaj gepatroj revas ŝanĝi loĝejon. Ili ne toleras bruon de aŭtoj kaj tramoj. Ili preferas vagadi tra arbaroj kaj kampoj, aŭskulti, kiel zumas abeloj.

Tasko XI

открыть кран – malfermi kranon, открыть зонтик – streĉi ombrelon, открыть всю правду – malkovri la tutan veron, открыть (о научных открытиях) – malkovri, открыть памятник – inaŭguri, открыть огонь – ekpafi, открыть военные действия – komenci militoperaciojn, открытый (искренний) – sincera, открытое заседание – publika kunsido, открытое судебное разбирательство – publika juĝo, открытое голосование – malsekreta voĉdonado, открытый урок – modela leciono, открытое море – alta maro, на открытом воздухе – en libera aero, под открытым небом – sub libera ĉielo